นโยบายและมาตรการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี กรณีศึกษา อำเภอลาดหลุมแก้ว

ฉลาด ศรีพุฒิ[1]

รองศาสตราจารย์ ดร.มูฮัมหมัดอิลยาส หญ้าปรัง[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนโยบายและมาตรการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี กรณีศึกษา อำเภอลาดหลุมแก้วเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Research) ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจังหวัดปทุมธานี ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่าสภาพทั่วไปด้านการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำของจังหวัดปทุมธานี ในด้านการบริหารงานบุคลากรมีการตั้งบุคลากรที่มีคุณสมบัติที่ความเหมาะสมกับหน้าที่ในการทำงานและมีการฝึกอบรมรวมถึงการถ่ายทอดความรู้ให้กับประชาชนในพื้นที่ ในด้านการบริหารงบประมาณ มีการวางแผนการใช้งบประมาณที่มีความสอดคล้องกับนโยบาย และภารกิจ มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานเพื่อลดความซ้ำซ้อนในด้านการบริหารเครื่องจักรมีเครื่องจักร และอุปกรณ์ที่พร้อมในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาเกิดจากน้ำ ด้านการบริหารเป็นการบริหารที่เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชน ประชาชนเพื่อให้การทำงานประสิทธิภาพสูงสุดและตรงกับความต้องการของประชาชนและภาพรวม และในด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของจังหวัดปทุมธานีมีดังต่อไปนี้ ปัจจัยด้านยุทธศาสตร์ ปัจจัยด้านการอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร ปัจจัยด้านการวางแผนแก้ไขน้ำท่วมและภัยแล้ง ปัจจัยเรื่องข้อกฎหมายนโนบาย มาตรการ ปัจจัยด้านเครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์ ปัจจัยด้านบุคลากร และปัจจัยด้านพื้นที่

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (กลุ่มวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น)

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาน้ำท่วมหรืออุทกภัย เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติจากธรรมชาติ เป็นเรื่องที่มนุษย์ไม่สามารถคาดการณ์ได้ แต่อย่างไรก็ดีการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะช่วยให้มนุษย์สามารถคาดการณ์เหตุการณ์น้ำท่วมและช่วยในการยับยั้ง ป้องกัน และแก้ไขไม่ให้เกิดความเสียหายเป็นวงกว้าง เช่นเหตุการณ์น้ำท่วมปี พ.ศ. 2554 ที่ธนาคารโลก (World bank) ประเมินมูลค่าความเสียหายถึง 1.356 ล้านล้านบาท เป็นส่วนของจังหวัดปทุมธานี 62,925 ล้านบาทจากการศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดน้ำท่วม จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดน้ำท่วมนั้นมิใช่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการกระทำของมนุษย์อีกด้วย ดังเช่น การทิ้งขยะลงในพื้นที่ไม่เหมาะสมที่ส่งผลต่อการระบายน้ำจึงเกิดเป็นการอุดตันของท่อระบายน้ำ การก่อสร้างขวางทางน้ำไหล การตัดไม้ทำลายป่าต้นน้ำ รวมถึงการสร้างเขื่อนอีกด้วย อีกทั้งการขาดความร่วมมือในทุกภาคส่วนตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำในการบริหารจัดการน้ำภายในประเทศส่งผลให้การบริหารจัดการน้ำไม่มีประสิทธิภาพ เพราะเหตุนี้ การป้องกันและแก้ไขจัดการน้ำท่วมเป็นเรื่องที่มนุษย์สามารถควบคุมได้ ด้วยการที่ต้องวิเคราะห์สาเหตุของปัญหารวมถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหา ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะศึกษานโยบายและแนวทางการป้องกันน้ำท่วมเมือง โดยกำหนดจังหวัดปทุมธานีกรณีศึกษาโดยใช้เป็นเมืองที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนวทาง มาตรการ หรือกฎหมายในการป้องกันและแก้ไขน้ำท่วมเมืองต่อไป

เหตุผลในการเลือกจังหวัดปทุมธานีเป็นกรณีศึกษาเนื่องจากจังหวัดปทุมธานีเป้นจังหวัดที่ติดกับกรุงเทพมหานคร มีพื้นที่ 1,525.586 ตารางกิโลเมตรประชากร 1,222,239 (ข้อมูลจากสำนักบริหารการทะเบียนกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เม.ย. พ.ศ. 2568) มีความหนาแน่นต่อจำนวนประชากร 801 คนต่อตารางกิโลเมตรซึ่งมากกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศไทยที่ 136 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งเห็นได้ว่าจังหวัดปทุมธานีมีความหนาแน่นของประชากรมากเมื่อมีเหตุน้ำท่วมจะส่งผลกระทบต่อประชากรจำนวนมาก อีกทั้งจังหวัดปทุมธานี มีลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นที่ลุ่มริมสองฝั่งแม่น้ำโดยมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านใจกลางจังหวัดจึงเป็นพื้นที่ที่ง่ายต่อการการน้ำท่วม รวมถึงการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐและเอกชนยังไม่มีเข้มแข็งเพียงพอจึงเป็นเหตุให้เกิดปัญหาน้ำท่วมซ้ำซาก ผู้วิจัยตระหนักและทราบถึงปัญหาน้ำท่วมว่าเป็นปัญหาที่ต้องใช้การวิเคราะห์ และแก้ไขจากสภาพทางภูมิศาสตร์เป็นหลัก ดังนั้น จึงต้องวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาจากพื้นที่ของเมืองหรือพื้นที่จังหวัดที่มีความเกี่ยวข้องกับลำน้ำ

หรือพื้นที่ลุ่มแม่น้ำนั้น ๆ เป็นหลักด้วยเหตุนี้การมุ่งจำกัดเฉพาะจังหวัดปทุมธานีจึงไม่สามารถป้องกันและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ เนื่องจากพื้นที่น้ำไหลผ่านปทุมธานีนั้นมีความเชื่อมโยงกับจังหวัดอื่น ๆ ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับร่วมมือกันของภาครัฐและเอกชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพผ่านทาง มาตรการ กฎหมายและนโยบายเพื่อป้องกันและแก้ไข้ปัญหาน้ำท่วมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและผลกระทบของปัญหาน้ำท่วมจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีในการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมจังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อศึกษาหาแนวทาง มาตรการป้อง ปัญหาน้ำท่วมปทุมธานี

ขอบเขตการศึกษา

1. ศึกษาสภาพปัญหาและผลกระทบของปัญหาน้ำท่วมจังหวัดปทุมธานี
2. ศึกษามาตรการ และนโยบายภายในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมจังหวัดปทุมธานีของประเทศไทยหรือมาตรการทางกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากมาตรการทางกฎหมายที่มีความสำคัญต่อการเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายที่จำเป็นในการปรับปรุงประสิทธิภาพของมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมจังหวัดปทุมธานี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. รู้ถึงปัญหาและผลกระทบของปัญหาน้ำท่วมจังหวัดปทุมธานี เพื่อนำไปเสนอกฎหมายและมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมจังหวัดปทุมธานี
2. รู้ถึงมาตรการ และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมจังหวัดปทุมธานี ของประเทศไทยเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะทางมาตรการทางกฎหมายเพื่อใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมจังหวัดปทุมธานี
3. มีมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมจังหวัดปทุมธานีได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การบริหารทรัพยากรน้ำ

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนา การจัดสรรและใช้ประโยชน์ การป้องกันและฟื้นฟูลุ่มแม่น้ำ แม่น้ำลำคลองเพื่อให้ได้รับประโยชน์อย่างยั่งยืน และเท่าเทียมความสำคัญของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เป็นการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากทรัพยากรน้ำที่ดำเนินการพร้อมกับการจัดการป่าต้นน้ำ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง และไม่ให้มีน้ำปริมาณมากเกินไปในฤดูฝนผ่านเครื่องมือที่ใช้ในการกักเก็บน้ำ เช่น เขื่อน อ่างเก็บน้ำเพื่อที่สามารถใช้ในการในการผลิตไฟฟ้า หรือใช้ประโยชน์ด้านการเกษตร ผ่านการบริหารทรัพยากรน้ำแบบผสมผสานคือการบริหารทรัพยากรน้ำโดยผู้ส่วนเกี่ยวข้องแบบองค์รวมเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและได้ประโยชน์สูงสุดทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจและการอนุรักสิ่งแวดล้อม ไม่จะใช้กฎหมายหรือมาตรการเช่น เก็บเงินผู้ได้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำเพื่อมาดูแลป่าต้นน้ำ ภายใต้กรอบแนวคิดการจัดทำนโยบายน้ำแห่งชาติ กรอบแนวคิดมีการมุ่งเน้นการประสานและพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกับทรัพยากรอื่น ๆ โดยมีการคำนึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยรวมเป็นสำคัญ โดยมุ่งหวังถึงประสิทธิภาพทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมีระบบการบริหารจัดการผ่าน กฎหมาย มาตรการ เพื่อให้ใช้ทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืนและเหมาะสม ผ่านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกระดับ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันจัดการทรัพยากรน้ำไม่ว่าทั้งภาครัฐ เอกชน รวมถึงชุมชนอีกด้วยเพราะแต่ละส่วนมีความต้องการใช้น้ำที่ความแตกต่างกันออกไป ทั้งด้านความเพียงพอและทันต่อการใช้งาน การบริหารจัดการน้ำทั้งประเทศต้องดำเนินการ ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ โดยพื้นที่ต้นน้ำจะต้องความสำคัญเกี่ยวกับการลดระดับความของการไหลของน้ำ พื้นที่กลางน้ำให้ความสำคัญเกี่ยวกับการกักเก็บ และผันน้ำ ส่วนพื้นที่ปลายน้ำให้ความสำคัญเกี่ยวกับการระบายน้ำสู่ทะเลเพื่อป้องกันความเสียหายจากเหตุการณ์น้ำท่วม โดยมีการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ โดยสรุปการหลักการการจัดการน้ำได้ 5 ประการ

1. การพัฒนาแหล่งน้ำหรือการบริหารจัดการน้ำ การนำน้ำมาใช้ประโยชน์ตามศักยภาพของกรมทรัพยากรน้ำ วางแผนการใช้น้ำให้ได้ประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน
2. การจัดสรรน้ำให้มีประสิทธิภาพ การใช้และจัดสรรน้ำในแต่ละลุ่มน้ำต้องมีการจัดระบบ จัดกิจกรรมการใช้น้ำให้มีประสิทธิภาพ

3. การอนุรักษแหล่งน้ำในลุ่มน้ำ ต้องอนุรักษ์ระบบป่า ตั้งแต่พื้นที่ต้นน้ำจนปลายน้ำ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และพัฒนาน้ำให้มีคุณภาพดี โดยต้องทำงานร่วมกับชุมชน เพื่อให้ร่วมกันรักษาป่าและธรรมชาติร่วมกัน
4. การแก้ไขปัญหาน้ำท่วม
5. การควบคุมคุณภาพน้ำ

และมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการน้ำได้แก่กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน กรมส่งเสริมการเกษตร โครงการพระราชดำริเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) และองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น

ประวัติและที่มาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี

จังหวัดปทุมธานีมีเนื้อที่ประมาณ 1,525.856 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 953,660 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่มริมสองฝั่งแม่น้ำ โดยมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านใจกลางจังหวัด ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ซึ่งจังหวัดปทุมธานีแบ่งการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 7 อำเภอ ประกอบไปด้วย อำเภอเมืองปทุมธานีอำเภอธัญบุรี อำเภอคลองหลวง อำเภอลำลูกกา อำเภอลาดหลุมแก้ว อำเภอสามโคก และอำเภอหนองเสือมีจำนวนตำบล 60 ตำบล หมู่บ้านนอกเขตเทศบาลจำนวน 345 หมู่บ้าน จังหวัดปทุมธานีมีประชากรทั้งหมดประมาณ 1,163,604 คนชาย 551,164 คน หญิง 612,440 คนองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีปัจจุบันตั้งอยู่ที่ ตำบลบ้านฉาง อำเภอเมืองปทุมธานีจังหวัดปทุมธานีมีเนื้อที่ทั้งหมด 9 ไร่องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีฐานะเป็นนิติบุคคลแยกจากจังหวัดในฐานที่เป็นราชการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ต่อมาได้มีการประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่218 ลงวันที่ 29 กันยายน 2515 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีฐานะเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง เมื่อสภาจังหวัดแปรสภาพมาเป็นสภาการปกครองท้องถิ่น จึงมีบทบาทและอำนาจหน้าที่เพิ่มขึ้นอย่างมากปัจจุบันองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. เพื่อจัดระบบบริหารให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจุบันมีปัญหาด้านการบริหารการจัดการด้านพื้นที่และรายได้ซ้ำซ้อน

2. เพื่อเป็นการปรับเปลี่ยนตามการเปลี่ยนแปลงของการเมืองการปกครองท้องถิ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการขยายความเจริญเติบโตของแต่ละท้องถิ่น

3. เพื่อเป็นการถ่ายโอนอำนาจการปกครองส่วนภูมิภาคมาสู่ท้องถิ่น โดยให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดทำหน้าที่ในการประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นการประสานกับรัฐบาลและตัวแทนหน่วยงานของรัฐ การถ่ายโอนภารกิจและงบประมาณที่เคยอยู่ในภูมิภาคไปอยู่ในองค์การบริหารส่วนจังหวัด

4. เพื่อเป็นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น โดยจะเพิ่มอิสระให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดมากขึ้นด้วย โดยการลดการกำกับดูแลจากส่วนกลางลง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชัญญานุช กาญจนประเสริฐ (2566) ได้ศึกษา กฎหมายมาตรการและนโยบายป้องกันและแก้ไขน้ำท่วมเมืองกรณี ศึกษากรุงเทพมหานคร โดยทำการศึกษากฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วย พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมลุ่มน้ำ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ฯลฯ โดยกฎหมาย มาตรการ และนโยบายที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาในเบื้องต้นนี้ยังมีข้อจำกัดอยู่หลายประการที่ทำให้มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมเมืองกรุงเทพมหานครในปัจจุบันยังไม่มีประสิทธิภาพ ผลจากการศึกษาและเปรียบเทียบข้อกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศพบว่า หากมีการปรับมาตรการและข้อกฎหมายเกี่ยวกับการก่อสร้างอาคาร มาตรการผันน้ำ มาตรการก่อสร้างเขื่อนและการเก็บภาษีผู้ได้รับผลประโยชน์และผู้ต้องการได้รับการช่วยเหลือเมื่อน้ำท่วมเป็นกรณีพิเศษจะส่งผลให้กฎหมายมาตราและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพมหานครมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ธีระพล บุญตาระวะ (2564) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจังหวัดปทุมธานี โดยเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณมีวัตถุประสงค์ 4 ข้อ คือศึกษาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของจังหวัดปทุมธานี 2.เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี 3.เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการน้ำจังหวัดปทุมธานี 4.เพื่อนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน โดยมีประชากรกองการช่าง จำนวน 1,300 คนเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามโดยการสุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 306 มีการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิระดับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นจำนวน 15 คนด้วยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึกโครงสร้างและวิธีการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว และการสนทนาแบบกลุ่มเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน ผลการวิจัยพบว่า สถาพทั่วไปในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเป็นไปตามหลักการบริหารแบบ 4 M's โดยลำดับความสำคัญดังนี้ ด้านการบริหารงาน ด้านบุคลากร ด้านเครื่องจักร และ

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง "นโยบายและมาตรการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี กรณีศึกษา อำเภอลาดหลุมแก้ว" เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 4 คนจากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นวิธีการบริหารจัดการน้ำของจังหวัดปทุมธานี และนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) เพื่อตอบวัตถุประสงค์งานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพจะมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (StructureIn-depth interview) เพื่อศึกษาการบริหารทรัพยากรน้ำในจังหวัดปทุมธานี

2. การสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ และนำมาร่างข้อคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์และปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ เมื่อได้ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์แล้วจึงนำไปเก็บข้อมูล

3.การเก็บรวบรวมข้อมูลการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 4 คน เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยจะส่งหนังสืออย่างเป็นทางการเพื่อขออนุญาตในการเข้าไปสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์และกำหนดวันเวลา สถานที่ ในขณะการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียง อีกทั้งงานวิจัยนี้จะใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ (semi – formal interview) และการสัมภาษณ์ แบบไม่เป็นทางการ (informal interview)

การวิเคราะห์ข้อมูล

(Qualitative Research) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อตอบโจทย์วิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจังหวัดปทุมธานี ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพดีขึ้นไปในอนาคต

สรุปผลการวิจัย

สภาพทั่วไปของการบริหารทรัพยากรน้ำของจังหวัดปทุมธานี

สภาพทั่วไปด้านการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดจังหวัดปทุมธานีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของจังหวัดปทุมธานี นั้นประชาชนขาดความรู้และจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรน้ำทำให้เกิดผลกระทบด้านลบกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นปัญหาหลักที่จะส่งผลกระทบต่อประชาชน ภาครัฐจึงต้องมีนโยบายและมาตรการที่จริงจังต่อการแก้ปัญหา ด้วยการกำหนดในแผนสังคมแห่งชาติ ตรากฎหมาย ออกนโยบายและวิธีการดำนเนินการให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อใช้ในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ที่รับผิดชอบ มีการวางแผนร่วมมือกันอย่างบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ ในการป้องกันภัยแล้งและน้ำท่วม ให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมีประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดกับประชาชน

ในด้านของการบริงานด้านบุคคลากรในการบริหารน้ำ จะเห็นได้ว่า บุคลากรในการบริหารจัดการน้ำ บุคลากรของภาคหลักเปรียบเสมือนหัวหอกหรือเป็นผู้จัดการในการบริหารจัดการน้ำ เป็นผู้มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ต้องมีความรู้ ประสบการณ์ ความรักและเสียสละในการทำงานเนื่องจากต้องประสานงานร่วมกับชุมชน และยังต้องใฝ่หาความรู้ ประสานงานกับชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ เพื่อบูรณาการแลกเปลี่ยนข้อมูล การหาเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพแก้ปัญหาและมีแนวทางป้องกันที่เหมาะสม บุคลากรต้องมีการประเมินความเสี่ยงด้านน้ำและดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำควบคู่กันไปอีกด้วย ในการบริหารทรัพยากรบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำนั้น ควรมีโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจนเพื่อแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ต่อมาในการสรรหาบุคลากรต้องสรรหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการบริหารจัดการน้ำดั่งที่กล่าวไปในข้างต้น เมื่อได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถแล้วจึงฝึกฝนต่อยอดให้บุคลากรนั้นเป็นต้นแบบที่สามารถเป็นตัวอย่างให้บุคลากรอื่นในองค์กรรวมถึงเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่หน่วยงานอื่นๆและชุมชน

ประชาชนในพื้นที่ และทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ในการและเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อนำมาบริหารจัดการน้ำร่วมกัน

ในด้านการบริหารงานด้านงบประมาณนั้น การจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของจังหวัดปทุมธานี ต้องมีการพิจารณาวางแผนงานจากคณะกรรมการการจัดทำโครงการวางแผนงบประมาณนั้นต้องแบ่งงบประมาณตามประเภทการใช้งานเช่น เพื่อการเกษตร อุตสาหกรรม อุปโภคบริโภค การรักษาระบบนิเวศ โดยผ่านการประชาคมประสานงาน แบ่งเป็นข้อมูล มีการศึกษาพื้นที่ ซึ่งต้องสอดคล้อง กับนโยบาย ภารกิจ ความต้องการของชุมชน ประชาชน โดยการดำเนินการต้องดำเนินการด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และต้องจัดสรร งบประมาณตามความเหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด

ด้านเครื่องจักรและอุปกรณ์ เพื่อการบริหารจัดการน้ำให้ได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด แต่ละพื้นที่มีความต้องการเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่แตกต่างกันออกไป เครื่องมือทุ่นแรงเป็นสิ่งที่จำเป็นในการเตรียมการรับมือกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด และยังช่วยในการขุดลอก อ่างเก็บน้ำ เพื่อรับน้ำและกักเก็บน้ำในฤดูฝน และระบบผันน้ำที่มีสภาพพร้อมใช้งาน ซึ่งต้องจัดสรรให้มีความพร้อมต่อการใช้งานในแต่ละพื้นที่ ที่มีความต้องการแตกต่างกันเช่น เครื่องจักรขนาดเล็ก สำหรับโครงการขนาดย่อมและเครื่องจักรขนาดใหญ่ ที่ใช้ในโครงการขนาดใหญ่ที่ใช้งบประมาณมาก ต้องพิจารณาตามความเหมาะสมในการทำงานร่วมกับบุคลากรที่มีความรู้ เพื่อให้มีการทำงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

ด้านผู้บริหารในการตัดสินใจ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของจังหวัดปทุมธานี ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีแนวทาง มาตรการ นโยบายในการดูแลบริหารจัดการน้ำ มอบหมายให้มีบุคลากรรับผิดชอบโดยตรง และประสานงานร่วมกับชุมชน หน่วยงานส่วนกลางและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในการทำงานร่วมกับชุมชน ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของน้ำเพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วม ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ เนื่องด้วยชุมชนมีความเข้าใจสภาพปัญหาเป็นอย่างดี สามารถให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการน้ำร่วมกันทั้ง ภาครัฐ เอกชนและชุมชนจะเป็นการบูรณาการที่สมบูรณ์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารทรัพยากรน้ำของจังหวัดปทุมธานี

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการน้ำของจังหวัดปทุมธานีตั้งแต่ กฎหมาย นโยบาย มาตรกร งบประมาณของแต่ละหน่วยงานแต่ละภาคส่วนที่จะทำให้การดำเนินการเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับ สังคม วัฒนธรรมของแต่ละชุมชนนั้น ต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ คิดแนวทางเพื่อสร้างความร่วมมือ และสอดคล้องกับสภาพพื้นที่โดยบุคลากรต้องมีแรงจูงใจในการทำงานเล็งเห็นความสำคัญในการร่วมมือกับชุมชนมีการประชาสัมพันธ์สื่อสารที่ชัดเจนมีการเตรียมการเครื่องมือเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภาวะน้ำท่วมและภัยแล้ง

แนวทางจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

แนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีในด้านการปฏิบัติงานของภาครัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจังหวัดปทุมธานีควรมีเจ้าภาพหลักคือในส่วนของจังหวัดเพื่อ ประสานงานอย่างบูรณาการกับหน่วยงานและองค์ส่วนท้องถิ่นเป็นสื่อกลางในการรับข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อบริหารจัดการน้ำ เพื่อแก้ไข ลดความเสี่ยงกับจากภาวะวิกฤต มีการกำหนดยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน จากนโยบายภาครัฐ สร้างมาตรการแผนงาน ขั้นตอนการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับภาพรวมและความต้องการของชุมชน อีกทั้งยังต้องรับกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงในปัจจุบัน

อภิปรายผลการวิจัย

สภาพทั่วไปในการบริหารทรัพยากรน้ำของจังหวัดปทุมธานี ในด้านการบริหารงานจะมีการบริหารโดยมุ่งเน้นที่ประชาชนเป็นหลัก มีการวางแผนที่เหมาะสมในการบริหารจัดการน้ำ มีการดำเนินการที่เป็นเอกภาพ ในด้านบุคลากร มีบุคลากรที่เหมาะสมกับการบริหารจัดการน้ำที่เพียงพออีกทั้งยังมีการเชิญบุคคลภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญเข้ามาเป็นที่ปรึกษาอีกด้วย ในด้านเครื่องจักร มีอุปกรณ์และเครื่องจักรที่ทันสมัย ในด้านงบประมาณ มีการจัดสรร งบประมาณด้วยความโปร่งใส ในด้าน กฎระเบียบ มาตรการและนโยบาย ยังมีติดขัดอยู่บ้างแต่การที่มีประชาคมเพื่อหาแนวทางความคิดเห็นกับชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวางรากฐานความเข้าใจเพื่อพัฒนา กฎระเบียบตอบสนองวัตถุประสงค์ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมีดังนี้ การพัฒนาแหล่งน้ำ การพัฒนาแหล่งเป็น

ส่วนสำคัญที่ผู้บริหารระดับสูงควรให้ความสำคัญเนื่องจากเป็นการให้บุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญมีความมุ่งมั่นตั้งใจ ได้เข้าไป ควบคุม ติดตาม กำกับดูแลการบริหารจัดการแหล่งน้ำอย่างใกล้ชิด ให้ความสำคัญในการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่รับผิดชอบ ภายใต้การพัฒนาบุคลากรให้มีความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินงานให้มีแนวทางใหม่ๆ ร่วมกับชุมชน ผู้บริหารจึงต้องคิดวางแผนนโยบาย เพื่อให้บุคลากรสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างชัดและมีระบบการบริหารที่คล่องตัวเพื่อให้การบริหารจัดการน้ำนั้นมีประสิทธิภาพ การจัดสรรและใช้ทรัพยากร การจัดสรระและใช้ทรัพยากรน้ำของจังหวัดปทุมธานีต้องทำได้ดีแล้วยังต้องสร้างเครือข่ายกับจังหวัดใกล้เคียงเพื่อให้มีการบริหารร่วมกันมากขึ้น มีการวางนโยบายมาตรการบริหารจัดการน้ำร่วมกัน จะส่งผลให้การบริหารจัดการน้ำนั้นดีกว่าเดิม มีการกำหนดความรับผิดชอบและหน้าที่ที่ชัดเจนภายใจองค์กร และต้องมีการประสานงานและกระจายอำนาจในการบริหารจัดการน้ำทำให้สามารถดำเนินการบริหารจัดการน้ำเป็นไปได้ด้วยดี การอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร ทุกภาคส่วนในสังคมต้องรู้จักการใช้น้ำอย่างถูกต้อง รู้คุณค่าของทรัพยากรน้ำ ทางจังหวัดปทุมธานีจึงใช้พระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาปรับใช้ ให้คณะทำงานและประชาชนมีควาตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์และการใช้น้ำอย่างยั่งยืน และให้บุคลากรองค์กรที่เกี่ยวข้องมีคงามพร้อมในการดูแลรักษาแหล่งน้ำและต้นน้ำเพื่อจะเป็นส่วนสำคัญในการบริหารจัดการน้ำให่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีคณะกรรมการพิจารณาวางแผนงานโดยมีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในแต่ละพื้นที่เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อสร้างระบบการดำเนินงาน และมีข้อมูลทำให้ผู้บริหารวิเคราะห์และสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับสถานการณ์ทรัพยากรน้ำในพื้นที่ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

2.องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดทำแผนปฏิบัติการเชิงรุกขับเคลื่อนการพัฒนาการบริหารจัดการน้ำในจังหวัดปทุมธานีโดยสามารถอาศัยความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในการวางระบบวิจัยพร้อมกับใช้กลไกพื้นที่ระดับตำบล อำเภอและจังหวัดเข้ามามีส่วนร่วม

3.องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดกลยุทธ์การสร้างการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยอาศัยกระบวนการรวมทั้ง ภาครัฐ ประชาชน ชุมชน และภาคเอกชน เข้ามาดำเนินการบริหารจัดการน้ำร่วมกัน โดยกำหนดแผนและโครงการระยะสั้น ระยะกลาง

และระยะยาวเริ่มจากแต่ละอบต.เป็นศูนย์กลางหน่วยงานของรัฐให้กับชุมชนและสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยผ่านกระบวนการของชุมชน คือ ผู้นำชุมชน สมาชิกอบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและกลุ่มจิตอาสาของ แต่ละชุมชน

4.ควรจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการทั้งเจ้าหน้าที่ร่วมกับชุมชนแต่ละชุมชนในการบริหาจัดการปัญหาน้ำที่เกิดจากธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม และ ที่เกิดจากฝีมือมนุษย์เช่นน้ำเสีย เช่น ด้านการให้ความรู้การดูแลรักษาทรัพยากรน้ำและความรู้จัดการน้ำทั้งในสวนครัวเรือนและภาคการเกษตร การดูแลพื้นที่รับน้ำ การกักเก็บน้ำและช่องทางการระบายน้ำ ร่วมมือร่วมมือร่วมใจในการรักษาความสะอาด การกำจัดวัชพืช ดูแลไม่ให้มีสิ่งปลูกสร้างขวางทางระบายน้ำ

5.ควรสร้างรูปแบบความร่วมมือร่วมใจระหว่างกัน ตระหนัก รับรู้ และมองเห็นเป้าหมายเดียวกันในการทำงาน เช่น โครงการเกี่ยวกับการอนุรักษาดูแลทรัพยากรน้ำตามที่มติของชุมชนสามารถเสนอกับทางองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อการทำงานร่วมกันและตรงกับความต้องการของประชาชน พร้อมทั้งหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรให้การส่งเสริมสนับสนุนปัจจัยบางประการ เช่น การสนับสนุนเครื่องจักรทำงาน

6.ควรพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องในกลุ่มคนที่ร่วมดำเนินงานจัดการทรัพยากรน้ำ ระยะแรกมุ้งเน้นพัฒนาที่ผู้นำแต่ละทีม เพื่อให้มีผู้นำบุคลากรที่มีทักษะ ความสามารถ ความชำนาญในการบริหารจัดการน้ำและทักษะการทำงานกับทีมงาน และทีมชุมชน

7.ควรมีการมุ่งเน้นจัดสรรงบประมาณสำหรับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในกรณีเร่งด่วน และงบประมาณเพื่อการปรับปรุงพัฒนาแหล่งน้ำ, ความก้าวหน้าทันสมัยของเครื่องมืออุปกรณ์ และระบบเทคโนโลยีในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้มีประสิทธิภาพเพิ่มอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

การบริหารจัดการน้ำและการน้ำและการพัฒนาการเกษตรในชลประทาน (2548).

กรุงเทพมหานคร : กองพัฒนาการเกษตรพื้นที่เฉพาะ กรมส่งเสริมการเกษตร

ชัญญานุญ กาญจนประเสริฐ (2566). *กฎหมาย มาตรการ และนโยบายป้องกันและแก้ไขน้ำท่วมเมือง กรณีศึกษา กรุงเทพมหานคร*. หลักสูตรนิติศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ณัฐชนน อมาตยกุล (2565). *แนวทางการป้องกันความเสี่ยงอุทกภัยจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในอนาคต กรณีศึกษาพื้นที่ลำน้ำมูล ส่วนที่ 3/5. หลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต* สาขาวิชาการวางผังชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ธัญญารัตน์ ทองเชื้อ (2560). *การจัดการปัญหาอุทกภัยและการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาอำเภอง่าม จังหวัดพิจิตร*. หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิตสาขาวิชาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ปรียาพร โกษา (2559). *การพัฒนาพื้นที่แก้มลิง*. โครงการวิจัย มหาวิทยาลัยสุรนารี

ปวริศ ศักดิ์พัฒนพงศ์ (2565).*แนวทางการลดความเสี่ยงและป้องกันน้ำท่วมพื้นที่นอกแนวคันกั้นน้ำพระราชดำริของกรุงเทพมหานคร (เขตหนองจอก มีนบุรี คลองสามวาและลาดกระบัง)* หลักสูตรรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต(บริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ) สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พนิดา บัลลังก์การณ์ (2566) *การบริหารจัดการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมจังหวัดปทุมธานี*. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี ปีที่ 6 ฉบับที่ 6 (พฤศจิกายน – ธันวาคม 2566)

ธีระพล บุญตาระวะ (2564). *การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี*. หลักสูตรปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย

ภัทรรัฏฐ์ พจนากรภาส (2559). *ความคิดเห็นของประชาชนต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วม เขตคันนายาว*. หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์